

Πρόλογος

Η Λαχανοκομία είναι η επιστήμη που ασχολείται με την παραγωγή και τη μετασυλλεκτική αξιοποίηση των κηπευτικών. Τα κηπευτικά αποτελούν παραδοσιακά έναν από τους πλέον δυναμικούς κλάδους της ελληνικής αγροτικής παραγωγής. Σύμφωνα με στατιστικά δεδομένα των τελευταίων ετών, τα κηπευτικά συνεισφέρουν περίπου το ένα έκτο από τα 9-10 δις ευρώ (σε βασικές τιμές) της συνολικής αξίας της εγχώριας γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής, καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση ανάμεσα σε όλους τους επιμέρους κλάδους της. Το δεδομένο αυτό είναι ακόμη πιο εντυπωσιακό, αν λάβει κανείς υπόψη του ότι κηπευτικά καλλιεργούνται μόλις στο 3% του συνόλου της εγχώριας γεωργικής γης. Τα παραπάνω στατιστικά δεδομένα δείχνουν ότι, στις καλλιέργειες κηπευτικών, η αξία του παραγόμενου προϊόντος ανά μονάδα καλλιεργούμενης επιφάνειας είναι πολύ υψηλότερη από τον μέσο όρο του κλάδου της φυτικής παραγωγής. Πράγματι, οι καλλιέργειες κηπευτικών είναι κατά κανόνα εντατικές μορφές φυτικής παραγωγής, με αποκορύφωμα αυτές των θερμοκηπίων. Η εντατική μορφή όμως συνδέεται με αυξημένες ανάγκες σε τεχνολογία και τεχνογνωσία, για να μπορεί ο εγχώριος κλάδος της παραγωγής και διακίνησης κηπευτικών να παραμείνει ανταγωνιστικός στο σύγχρονο περιβάλλον των ανοιχτών διεθνών αγορών.

Το παρόν βιβλίο Γενικής Λαχανοκομίας έχει γραφτεί με πρωταρχικό στόχο να συμβάλει στην κάλυψη των αναγκών των φοιτητών των Γεωπονικών Σχολών των ελληνικών ΑΕΙ για ένα ειδικό διδακτικό βοήθημα. Ταυτόχρονα όμως το βιβλίο αυτό φιλοδοξεί να βοηθήσει και τα μέλη ΔΕΠ των Πανεπιστημίων και ΕΠ των ΤΕΙ να αναβαθμίσουν την ποιότητα του διδακτικού τους έργου στο μάθημα της Γενικής Λαχανοκομίας, παρέχοντάς τους ένα ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό βοήθημα και μια πηγή εύκολης και γρήγορης αναζήτησης ειδικών πληροφοριών. Παράλληλα, οι φορείς μεταφοράς τεχνογνωσίας για θέματα κηπευτικών σε όλη

την αλυσίδα του αγροδιατροφικού κλάδου, που είναι κυρίως οι γεωπόνοι και τεχνολόγοι γεωπόνοι, είτε ως αυτοαπασχολούμενοι, είτε ως στελέχη εταιρειών του αγροδιατροφικού κλάδου, είτε ως φορείς της δημόσιας διοίκησης, είτε ως ερευνητές, για να μπορέσουν να ανταποκριθούν σε αυτό τον ρόλο τους, έχουν ανάγκη από ένα στέρεο υπόβαθρο βασικών γνώσεων στην επιστήμη της Λαχανοκομίας. Είναι προφανές ότι η συστηματική καταγραφή της υπάρχουσας γνώσης σε ένα ειδικό βιβλίο μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην κάλυψη αυτής της ανάγκης.

Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, έγινε προσπάθεια παράθεσης πολλών δεδομένων και παραδειγμάτων σε πίνακες, σχήματα, γραφικές παραστάσεις και φωτογραφίες. Επιπλέον, οι βιβλιογραφικές πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται συγκεκριμένα στο κείμενο, όταν δίνονται πληροφορίες που βασίζονται σε ή προέρχονται από αυτές. Αυτό κρίθηκε αναγκαίο πρώτον για την τήρηση της συγγραφικής δεοντολογίας, δεύτερον για να είναι δυνατή η τεκμηρίωση και επαλήθευση κάθε πληροφορίας, και τρίτον για να βοηθηθεί ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης όταν χρειάζεται περισσότερες πληροφορίες για κάποιο συγκεκριμένο θέμα. Ιδιαίτερα όταν δίνονται αριθμητικά δεδομένα προερχόμενα από συγκεκριμένες βιβλιογραφικές πηγές, αυτές πάντοτε αναφέρονται. Επιπλέον, έγινε προσπάθεια συγγραφής του βιβλίου σε απλή και κατανοητή γλώσσα, χωρίς αυτό να είναι σε βάρος της επιστημονικής του επάρκειας. Ο βαθμός επίτευξης αυτού του στόχου επαφίεται στην κρίση των αναγνωστών του βιβλίου.

Όπως υποδηλώνει και η λέξη «γενική» στον τίτλο του, το βιβλίο αυτό καλύπτει γενικά όλο το φάσμα της υπάρχουσας γνώσης στην επιστήμη της Λαχανοκομίας. Ως εφαρμοσμένη τεχνολογική βιοεπιστήμη, η λαχανοκομία απαιτεί γνώσεις από ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών επιστημών, όπως η βοτανική (γενετικό υλικό,

πολλαπλασιασμός, θρέψη φυτών), η μηχανική (θερμοκήπια, υδροπονικά συστήματα, άρδευση, τεχνικές συντήρησης), η βιοκλιματολογία (επίδραση περιβάλλοντος), η εδαφολογία, η ζιζανιολογία, η μετασυλλεκτική φυσιολογία, το μάρκετινγκ, κ.λπ. Η ισόρροπη κάλυψη όλων αυτών των αντικειμένων με την απαιτούμενη επιστημονική επάρκεια δεν θα ήταν δυνατή χωρίς τη στήριξη εκλεκτών και διακεκριμένων συναδέλφων από τα αντίστοιχα γνωστικά πεδία. Επιπλέον, ο χαρακτηρισμός ενός επιστημονικού κειμένου ως έγκριτου είναι διεθνώς συνυφασμένος με την κριτική του ανάγνωση από ομόλογους επιστήμονες (peer reviewing) και τη διόρθωσή του με βάση τις παρατηρήσεις τους πριν τη δημοσίευσή του. Η αρχή αυτή τηρήθηκε στο παρόν βιβλίο. Όλα τα κεφάλαια που περιλαμβάνονται σε αυτό έχουν διαβαστεί κριτικά από συναδέλφους ειδικούς στο εκάστοτε γνωστικό αντικείμενο και έχουν διορθωθεί με βάση τα σχόλιά τους. Όλοι τους διέθεσαν πολύ χρόνο και προσπάθεια για την κριτική ανάγνωση και τους ευχαριστώ βαθύτατα για αυτό. Παρακάτω παρατίθενται τα ονόματά τους με παράλληλη αναφορά του κεφαλαίου που διάβασαν και σχολίασαν ως κριτικοί αναγνώστες. Η σειρά αναφοράς των ονομάτων στα κεφάλαια με περισσότερους από έναν κριτικούς αναγνώστες είναι αλφαβητική.

Κεφ. 1	Χρίστος Ολύμπιος
Κεφ. 2	Κώστας Ακουμιανάκης, Ελένη Γουμενάκη, Παναγιώτης Τρίγκας
Κεφ. 3	Τάσος Κώτσιρας
Κεφ. 4	Νίκος Κατσούλας
Κεφ. 5	Δημήτρης Μπιλάλης, Χρίστος Ολύμπιος
Κεφ. 6	Γιώργος Καρράς, Κώστας Κίττας
Κεφ. 7	Δαμιανός Νεοκλήους
Κεφ. 8	Γιώργος Καπότης, Χάρολντ-Κρίστοφερ Πάσσαμ
Κεφ. 9	Μπάμπης Καριπίδης, Γεωργία Ντάτση
Κεφ. 10	Γιάννης Τσιρογιάννης
Κεφ. 11	Δημήτρης Μπουράνης
Κεφ. 12	Ανέστης Καρκάνης, Τάσος Σιώμος
Κεφ. 13	Θανάσης Κουκουνάρας
Κεφ. 14	Γιάννης Καραπάνος, Παύλος Τσουβαλιτζής

Στη συγκέντρωση των πληροφοριών και του οπτικού υλικού που περιέχονται στο παρόν

βιβλίο, καθώς και στην ολοκλήρωσή του στην παρούσα μορφή συνέβαλαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο αρκετά φυσικά πρόσωπα και φορείς, πέρα από τους κριτικούς αναγνώστες, τους οποίους έχω ήδη αναφέρει ονομαστικά. Τους ευχαριστώ όλους θερμά και ζητώ την κατανόησή τους για το γεγονός ότι, λόγω του μεγάλου αριθμού τους, δεν μπορώ να τους αναφέρω όλους ονομαστικά. Ευχαριστώ ιδιαίτερα όλους όσους συνέβαλαν με τη διάθεση φωτογραφικού υλικού. Τα ονόματά τους αναφέρονται στις λεζάντες των αντίστοιχων εικόνων. Αισθάνομαι όμως την ανάγκη να αναφερθώ ονομαστικά σε ορισμένους συναδέλφους, των οποίων η ανιδιοτελής και πρόθυμη συμβολή στη συγγραφή του παρόντος βιβλίου (πέρα από την κριτική ανάγνωση) ήταν πολύτιμη. Ειδικότερα, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στους συναδέλφους Γιάννη Τσιρογιάννη και Γιώργο Καρρά από το ΤΕΙ Ηπείρου, Κώστα Κίττα, Νίκο Κατσούλα και Ανέστη Καρκάνη από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τάσο Κώτσιρα από το ΤΕΙ Πελοποννήσου, Γεωργία Ντάτση, μεταδιδακτορική ερευνήτρια του ΓΠΑ, Γιώργο Παπάζη, γεωπόνο από τα Ιωάννινα, Τάσο Γάτσιο, υποψήφιο διδάκτορα του ΓΠΑ, και Αντρέα Ροπόκη, μέλος ΕΤΕΠ του ΓΠΑ. Θερμές ευχαριστίες εκφράζω επίσης στη Σοφία Νίτσου, φοιτήτρια, για τη σχεδίαση ορισμένων σχημάτων που περιέχονται στο παρόν βιβλίο, καθώς και στον Γιάννη Παναγιωτάκη για τη συμβολή του στη σύνταξη του ευρετηρίου. Τέλος, ευχαριστώ ιδιαίτερα τις κυρίες Αγγελική Τσαμπάζη και Παναγιώτα Δημοπούλου από τις Εκδόσεις Πεδίο για την εξαιρετική δουλειά τους κατά τον γλωσσικό έλεγχο και την ηλεκτρονική επεξεργασία του κειμένου, αντίστοιχα.

Τέλος θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου για την πολύπλευρη και συνεχή στήριξή τους καθώς και για την κατανόησή τους για τον χρόνο που τους στέρνω κατά τη διάρκεια της συγγραφής του παρόντος συγγράμματος.

Αθήνα, Οκτώβριος 2016

Δημήτρης Σάββας,

Καθηγητής – Διευθυντής Εργαστηρίου
Κηπευτικών Καλλιέργειών,
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών